

נטמאה אחת מן החלות או אחד מן הסדרים, רבי יהודה אומר שניהם יצאו לבית השריפה, שאין קרבן ציבור חלוק, ואם נפסל חציו נפסל כולו. וחכמים אומרים, הטמא בטומאתו והטהור יאכל.

אמר רבי אלעזר, המחלוקת בין רבי יהודה לרבי אלעזר, המחלוקת היא אם אחת החלות נטמאה לפני זריקה לד"ה הטהור בטהרתו אר"א מח' לפני זריקה אבל לאחר זריקה¹⁹⁰, אבל אם נטמאה לאחר הזריקה לדברי הכל הטמא בטומאתו והטהור יאכל. ואמר רב פפא, המחלוקת היא האם הציץ מרצה על אכילות. חכמים סוברים שאפילו שהציץ אינו מתיר לכהנים לאכול קדשים טמאים, הציץ מרצה על הטומאה והזריקה היא זריקה טובה שמועילה להתיר את הטהור באכילה. ורבי יהודה סובר שאין הציץ מרצה על אכילות, על טומאה שנגעה בדבר שנאכל לכהנים, והזריקה אינה זריקה טובה להתיר את הטהור באכילה¹⁹¹.

אמר רב הונא בנו של רב נתן לרב פפא, הרי הציץ מרצה על טומאה של העולים למזבח, הרי נח' בעולין והציץ מרצה על העולין¹⁹². ורבי יהודה וחכמים נחלקו בהם¹⁹³!. כמו ששנינו בברייתא, רבי יהודה אומר שאם אחד מן הבזיכים נטמא, אם ירצה יגיע אותם זה בזה אפילו שהבזיך הטהור יטמא מפני שקרבן צבור דוחה טומאה. וחכמים אומרים, הטמא בטומאתו והטהור בטהרתו. ומדוע לא יעשו את הטהור בטהרה, הרי ציץ מרצה על העולין ואסור לטמא את הטהור? ועוד, הרי רב אשי

190 באחת מן החלות של עצרת שנטמאה לפני הזריקה ובלחם הפנים לפני הקטרת בזיכים. רש"י.

191 והטמא הוא כאבוד ושרוף והזריקה לא מועילה לטהור. אע"ג שרבי יהודה סובר ב' כיצד צולין (פסחים עז). שטומאה הותרה בציבור ולא צריכים את ריצוי ציץ שמה שהותר הוא בציבור. וכמו שהזריקה אינה מועילה להתיר את הטמא באכילה הוא הדין שאינה מועילה להתיר את הטהור שלענין היתר אכילה אינה מועילה. ואינה כריצוי ציץ, ולמ"ד מרצה מועילה לטהור ולא לטמא. תוס'.

192 ואפי' למ"ד בפסחים (עז): שאין הציץ מרצה על העולים ביחיד, בציבור הציץ מרצה על העולין. תוס'.

193 תוס' שואלים שמשמע שאם היינו מוצאים תנאים שסוברים שציץ מרצה על העולין לא היה קשה. ולכאורה כ"ש שהיה קשה שרבי יהודה שאמר שניהם יעשו בטומאה וסובר שציץ מרצה על העולין ובמשנה הוא סובר שאין הציץ מרצה על אכילות. וחכ' שא' טמא בטומאתו וטהור בטהרתו סוברים שאין הציץ מרצה על העולין ובמשנה הם סוברים שהציץ מרצה על אכילות. תוס'.

הקשה ממה ששנינו שרבי יהודה אומר קרבן פסח נעשה בטומאה אפילו אם רק שבט אחד טמא וכל השבטים טהורים¹⁹⁴, לפי שאין קרבנות ציבור חלוק. וחכמים אומרים, שהטהורים עושים פסח ראשון והשבט עושים פסח שני¹⁹⁵. והרי הציץ אינו מרצה על טומאת הגוף¹⁹⁶? ועוד הרי רבינא הקשה ממה ששנינו במשנה נטמאת אחת מן החלות או אחת מן הסדרין רבי יהודה אומר שניהם יצאו לבית השריפה, לפי שאין קרבן ציבור חלוק, וחכמים אומרים הטמא בטומאתו והטהור יאכל. ואם חכמים ורבי יהודה חולקים אם הציץ מרצה על אכילות המשנה היתה צריכה לומר לפי שאין הציץ מרצה על אכילות? עונה הגמרא שיש לומר כדברי רבי יוחנן שאמר שתלמוד ערוך בפיו של רבי יהודה, ששנה כפי שקבל מרבותיו, שאין קרבן ציבור חלוק, ואם נטמא חלק ממנו כולו נפסל.

משנה

התודה מפגלת את הלחם, והלחם אינו מפגל את התודה. כיצד? שחט את התודה לאכול ממנה למחר, היא והלחם מפוגלין. לאכול מן הלחם למחר, הלחם מפוגל והתודה אינה מפוגלת. הכבשים מפגלין את הלחם, והלחם אינו מפגל את הכבשים. כיצד? השוחט את הכבשים לאכול מהן למחר, הם והלחם מפוגלין. לאכול את הלחם למחר, הלחם מפוגל והכבשים אינן מפוגלות.

גמרא

ר"כ א' לחם נקרא תודה תודה לא
נק' לחם
הגמרא שואלת, מדוע התודה מפגלת את הלחם והלחם אינו מפגל את התודה? אם נאמר כרב כהנא שאמר שלומדים שלחמי תודה נקראים תודה מהכתוב: "אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות". ולא נאמר "והקריב חלות על זבח התודה", משמע שהחלות הם התודה. מדוע לא אומרים גם להיפך שהלחם מפגל בתודה? עונה הגמרא שזה לא קשה, שלחמי תודה נקראים תודה, לכן כשאמר בשעת שחיטת התודה על מנת

194 ורבי יהודה סובר ששבט אחד נקרא קהל וטומאה הותרה בציבור ויעשו כולן בטומאה עמו. רש"י.

195 אע"ג שרבי יהודה סובר ביומא (דף ז'): שטומאה הותרה בציבור צריכים את הטעם שאין קרבן ציבור חלוק בפסח כיון שיש בו אכילה. תוס'.

196 מה שא' בפסחים (דף עז.) שלמ"ד טומאה דחוויה צריכים ריצוי ציץ הוא לטומאת בשר שהציץ מרצה עליה, אבל לטומאת הגוף שהציץ אינו מועיל לה אפי' בלא ציץ. תוס'.

לאכול תודה למחר הלחם הוא בכלל הפיגול. אבל התודה, הבהמה לא נקראת לחם ואם פיגל בלחם הבהמה אינה בכלל הפיגול¹⁹⁷.

לחם גלל תודה תודה אינה גלל לחם
לחם גלל כבשים כבשים אינם גלל לחם
שואלת הגמרא, ומה נאמר במה ששינו
במשנה הכבשים מפגלים את הלחם,
כבשי עצרת מפגלים את שתי הלחם, והלחם אינו מפגל את הכבשים,
היכן מצאנו שתי הלחם נקראים כבשים? אלא הטעם של המשנה הוא
שהלחם הוא 'גלל תודה', שהתודה היא העיקר והלחם טפל ששחיתת
התודה מקדשת את הלחם, אבל התודה אינה 'גלל לחם'. וכמו כך הלחם
הוא 'גלל כבשים' ששחיתת הכבשים מקדשת את הלחם, אבל הכבשים אינם
'גלל לחם'.

וצריכים להשמיע את הדין גם בתודה וגם בכבשי עצרת. מפני שאם
המשנה היתה אומרת רק שהלחם אינו מפגל את התודה, היינו אומרים
שאם הוא מפגל בלחם התודה לא התפגלה מפני שהם לא הווקקו זה
לזה בתנופה. אבל אם הוא מפגל בשתי הלחם הכבשים מתפגלים,
מפני שהכבשים ושתי הלחם הווקקו זה לזה בתנופה, שהכהן מניף את
הכבשים עם הלחם¹⁹⁸.

השוחט תודה לאכול כזית ממנה
ומלחמה הלחם מפוגל
שאל רבי אלעזר את רב, מה הדין בשוחט
תודה על מנת לאכול כזית ממנה ומלחמה

למחר. ואין לי ספק שהתודה אינה מתפגלת, מפני שאם התודה אינה
מתפגלת כשפיגל בכל הלחם, לאכול כזית מהלחם למחר. כל שכן
שהתודה אינה מתפגלת כשחשב לאכול כזית ממנה ומלחמה כשאין
כזית באחת האכילות!. והספק שלי הוא האם הלחם מתפגל. האם התודה
מצטרפת ללחם לפגל את הלחם או לא?. ורב אמר לו שאף בזו הלחם
מפוגל והתודה אינה מפוגלת

שואלת הגמרא, מדוע הלחם מפוגל?. מדוע
לא נאמר קל וחומר, אם המפגל אינו מתפגל,
מה המפגל אין מתפגל הבא לפגל
ולא פיגל אינו דין שלא יפגל

197 מטעם זה מתרצים את מה שמקשים בפ' הערל (דף עג:): שביכורים נקראים תרומה תרומה לא נקראת ביכורים. ומה שמקיש אותם בפרק העור והרוטב (חולין קכ:): היא אסמכתא בעלמא. תוס'.

198 ואם היו שונים רק כבשים היינו אומרים שרק כבשים מפגלים את הלחם אבל תודה לא מפגלת את החלות. רש"י.

הרי התודה שסייעה לפגל את הלחם אינה מפוגלת. הבא לפגל ולא פיגל,
חצי זית של לחם הבא לפגל גם את התודה ולא פגל אותה אינו דין שלא
יתפגל!¹⁹⁹

ושואלת הגמרא האם אומרים קל וחומר
כזה!?. הרי שנינו בברייתא מעשה באחד
שזרע כרמו של חברו סמדר, זרע זרעים שלו בכרם של חברו שהענבים
שבו חנטו²⁰⁰, וחכמים אסרו את הזרעים²⁰¹ והתירו את הגפנים²⁰². ומדוע
לא נאמר קל וחומר, אם האוסר לא נאסר, אם הגפנים שאוסרים את
הזרעים שנזרעים בכרם לא נאסרו. הבא לאסור ולא אסר אינו דין שלא
יתאסר, קל וחומר שהזרעים שבאו לאסור את הענבים שבכרם ולא אסרו
אותם לא יאסרו? דוחה הגמרא, ששם התורה אסרה רק בזרע בכרם
מיני זרעים שאין זרעם כלה שיש להם שרש²⁰³, ושאר הזרעים אסורים
מדרבנן. וחכמים קנסו רק את הזרע שעבר על האיסור, אבל לא קנסו
את בעל הכרם שלא עבר על איסור. אבל כאן קשה, מדוע רב אמר
שהלחם נאסר, מדוע לא נאמר שאינו נאסר מקל וחומר?

ויש ששנו את הדברים בכבשים
ויש ששנו את השאלה של רבי אלעזר על
כבשי עצרת. ששאל את רב מה הדין בשוחט
את הכבשים לאכול כזית מהן ומלחמם. ואין ספק שהכבשים אינם
מתפגלים, והשאלה היא האם הלחמים מתפגלים? ורב אמר לו אף בזו,

במסכת מכות (דף ב.) מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה ונמצאו זוממין. שאין אומרים יעשה זה בן
גרושה תחתיו משום ק"ו ומה המחלל אין מתחלל בא לחלל ולא חילל אינו דין שלא יתחלל. ורבינא הק' ביטלת
תורת עדים וזוממים מה הסוקל אינו נסקל הבא לסקול ולא סקל אינו דין שלא יסקל. ורש"י פירש שבעדים זוממין
אומרים א"כ ביטלת תורת עדים וזוממין ומה הסוקל כו' שאם הרגו אין נהרגים משום כאשר זמם ולא כאשר עשה
כך. ור"ת מפ' ומה הסוקל אינו נסקל שרוצח נהרג בסייף ואפי' כשהרג את חברו באבן אינו נסקל. ונראה שהק"ו
כאן אינו דומה לשם הלחם שבא לפגל חצי זית של תודה ע"י שיצטרף לפוסלה, ולא פיגל שאינו מצטרף לפוסלה.
אינו דין שלא יצטרף להתפגל לעצמו. כמו שא' בסמוך ומה האוסר אינו נאסר הגפן שאוסר אינו נאסר הבא לאסור
זרעים שבאים לאסור את הגפן על ידי צירופם שנעשים כלאים ולא אסר אינו דין שלא יאסר ע"י צירוף של גפן.
ומה"ט לא קשה על המשנה השוחט את התודה לאכול הלחם שהלחם מפוגל והתודה אינה מפוגלת. תוס'.

200 נקטו סמדר שהתירו את הגפנים שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. שלא נאמר משהתירו את הגפנים משום
שנגמרו ולא הוסיפו מאתם, ולא משום דאין אדם אוסר. תוס'.

201 ואסרו את הזרעים שלא כרבי יאשיה שא' עד שיוזע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד ויש כמה סתם משניות
שלא כדבריו אע"ג שקי"ל כדבריו. כמו שא' נהוג עלמא כתלתא סבי כרבי יאשיה בכלאים. ומה שאמרו בקדושין
(דף לט.) לא קי"ל כרבי יאשיה הוא בתמיה. תוס'.

202 והתירו את הגפנים כרבי יוסי ורבי שמעון שא' במסכת גפנו על גבי תבואתו של חברו בפ' הערל (יבמות פג.):
אין אדם אוסר דבר שאינו שלו. וצריך לומר שלא מדובר שם בסתם תבואה של ה' מינין שהיא דאורייתא. אלא כמו
קנבוס ולוף שכאן א' שאסורים ושם מסיקים כרבי יוסי שמתיר, אלא שרב פוסק שם כחכמים תוס'.

203 ל"א קנבוס ולוף אסרה תורה דכתיב (דברים כב) כרמך כלאים זרעים הדומין לכרם ותלויים בהם אשכולות
כעין ענבים. רש"י.

הלחם מפוגל והכבשים אינם מפוגלים. ושואלת הגמרא מדוע לא נלמד שהלחם אינו מפוגל מקל וחומר ומה המפגל אינו מתפגל, הבא לפגל ולא פיגל אינו דין שלא יתפגל! ושואלת הגמרא האם אומרים קל וחומר הרי שנינו את המעשה באחד שזרע את כרמו של חברו סמדר. ולא אומרים קל וחומר? ומתרצת הגמרא שהתורה, אסרה קנבוס ולוף ושאר זרעים אסורים מדרבנן. וחכמים קנסו רק את הזורע שעבר על האיסור, אבל כאן נאמר את הקל וחומר?

מי ששנה בתודה כ"ש בכבשים ואומרת הגמרא, שלפי מי ששנה את הדברים שהוזקו זל"ז לתנופה בתודה, כל שכן בכבשים, שהכבשים מצטרפים עם הלחם לפגל את הלחם. ולפי מי ששנה את הדברים בכבשים, אפשר לומר שכבשים מצטרפים לפגל את הלחם משום שהכבשים ושתי הלחם הוזקו זה לזה לתנופה, אבל התודה והלחמים שלא הוזקו זה לזה לתנופה אינם מצטרפים עם הלחם לפגל את הלחם.

ר"א זוטי א' שר"א שאל בשוחט רב, מה הדין בשוחט את הכבש לאכול כזית מחבירו למחר. האם כשאמר חבירו הוא אמר על מנת לאכול כזית מהכבש השני למחר ואינו מפגל. כמו ששנינו בסיפא, במשנה הבאה שאם שחט אחד מן הכבשים לאכול מחבירו למחר שניהם כשרים, שאין מתיר מפגל את המתיר. או כשאמר חבירו הוא אמר על מנת לאכול מהלחם למחר ומפגל את הלחם? ורב אמר לו, שיש ראייה שחבירו הוא הכבש השני ממה ששנינו שאם שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר הוא פיגול וחבירו כשר, לאכול מחבירו למחר שניהם כשרים. ודוחה הגמרא את הראיה שאפשר לומר ששם מדובר כשאמר במפורש על מנת לאכול למחר מחבירו כבש.

משנה

הזבח מפגל את הנסכים משקדשו בכלי²⁰⁴, דברי רבי מאיר. הנסכים אינן מפגלים את הזבח. כיצד? השוחט את הזבח לאכול ממנו למחר, הוא ונסכיו מפוגלין. להקריב נסכיו למחר הנסכים מפוגלין, הזבח אינו

²⁰⁴ והשותה מהם חייב כרת משום פיגול שמשקדשו בכלי אין להם פדיון וקדושתם קדושה. רש"י.

רמ"א ח' על נסכי בהמה משום פגול א' לו הלא מביא עד י' ימים תנו רבנן, רבי מאיר אומר, חייבים על נסכי בהמה משום פגול, מפני שדם הזבח מתירם להקרב²⁰⁵. אמרו לו לרבי מאיר, והלא אדם מביא זבחו היום ונסכיו עד עשרה ימים. כמו שלומדים מהכתוב "מנחתם ונסכיהם" אפילו למחר, ומכאן שהנסכים אינם חלק מהזבח? אמר להם, אף אני לא אמרתי שמפוגלים אלא הנסכים הבאים עם הזבח, אבל בנסכים שיביא לסוף עשרה ימים. אמרו לו, אפשר לשנותו לזבח אחר, ולכן הנסכים אינם מתפגלים. ואמר רבא שרבי מאיר סובר שהנסכים הוקבעו בשחיטה של הקרבן לקרבן זה, ולא רשאים לשנותם לזבח אחר, לחמי תודה²⁰⁶.

תנו רבנן, רבי מאיר אומר, שחייבים משום פגול על לוג שמן של מצורע, מפני שדם האשם מתיר את השמן לבהונות. אמרו לו לרבי מאיר, והלא אדם מביא את אשמו היום ואת לוגו מיכן ועד עשרה ימים? אמר להם, אף אני לא אמרתי אלא בבא עם האשם. אמרו לו, אפשר לשנותו לאשם אחר!. ואמר רבא, שרבי מאיר סובר שהשמן הוקבע בשחיטה, כלחמי תודה.

²⁰⁵ והוא דבר שיש לו מתירים למזבח ונוהג בהן פגול שכל דבר שיש לו מתירין יש בו פגול. רש"י.

²⁰⁶ בתוספתא זבחים הלשון אינו כן וגרסו שם אמר אף אני לא אמרתי אלא כשקדשו בכלי אמרו לו אע"פ שנתקדשו אפשר לשנותן לזבח אחר. וקדשו בכלי הוא באים עם הזבח שכאן. וא"ת שמשמע שלחכ' אפשר לשנותם לזבח אחר אפי' לאחר שחיטה. ולקמן בפ' התודה (דף עט.) שנינו הנסכים שקדשו בכלי ונמצא זבח פסול אם יש זבח אחר יקרבו עמו. והקשו והאמר רב חסדא שמן שהפרישו לשם מנחה זו פסול לשם מנחה אחרת. ותירצו לב בית דין מתנה עליהם אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהו לזבח אחר. ומכאן שאסור לשנותן אם לא משום תנאי בית דין. ונראה לפרש שהסוגיה שם היא כרבי מאיר. תוס'.